

مسیحیان چگونه باید با آگاهی از اینکه تاریخ و آینده در دستان خداست و نقشه او قطعی است، زندگی کنند تا زمانی که نقشه‌اش به تحقق برسد؟

نویسنده: آریا بهرامی

تاریخ :

۲۵,۰۸,۲۰۲۶

مقدمه

یکی از بنیادی‌ترین آموزه‌های الهیات مسیحی، اعتقاد به حاکمیت مطلق خدا بر تاریخ و آینده است. کتاب مقدس خدا را نه تنها خالق جهان، بلکه فرمانروای مطلق تاریخ معرفی می‌کند؛ خدایی که تمامی رویدادهای جهان را مطابق اراده حکیمانه و مقاصد نجات‌بخش خود هدایت می‌کند. از این رو، تاریخ از دیدگاه کتاب مقدس مجموعه‌ای از حوادث پراکنده و تصادفی نیست، بلکه روندی هدفمند است که از آغاز آفرینش تا تحقق نهایی پادشاهی خدا، تحت هدایت و اقتدار او جریان دارد. این نگرش، امید مسیحی را بر یقین به وفاداری خدا و تحقق قطعی وعده‌های او استوار می‌سازد.

با این حال، یکی از پرسش‌های مهم الهیاتی این است که اگر خدا از پیش بر تاریخ و آینده حاکم است و نقشه او به‌طور قطع تحقق خواهد یافت، مسئولیت انسان و به‌ویژه زندگی ایمانداران چه جایگاهی دارد؟ آیا ایمان به حاکمیت خدا موجب انفعال و انتظار منفعلانه می‌شود، یا انسان همچنان مسئول است با ایمان، اطاعت، دعا، خدمت و بشارت در تحقق مقاصد الهی مشارکت کند؟ این پرسش از دیرباز در الهیات مسیحی مورد توجه بوده و پاسخ کتاب مقدس نشان می‌دهد که حاکمیت خدا و مسئولیت انسان نه در تقابل، بلکه در هماهنگی با یکدیگر قرار دارند.

این مقاله با تکیه بر آموزه‌های کتاب مقدس و دیدگاه شماری از الهی‌دانان برجسته انجیلی، به بررسی این موضوع می‌پردازد که مسیحیان چگونه باید با آگاهی از حاکمیت خدا بر تاریخ و آینده زندگی کنند تا زمان تحقق کامل نقشه الهی فرا رسد. بدین منظور، ابتدا مفهوم حاکمیت خدا بر تاریخ و آینده و نقش مشیت الهی در هدایت جهان بررسی می‌شود؛ سپس با مطالعه الگوی ایمانداران عهد قدیم، شیوه زندگی در فاصله میان وعده و تحقق تبیین می‌گردد؛ و در پایان، نشان داده خواهد شد که انتظار مسیحی، انتظاری فعال است که در اطاعت، دعا، خدمت و بشارت تجلی می‌یابد و ایمانداران را به مشارکت وفادارانه در پیشبرد نقشه نجات‌بخش خدا فرا می‌خواند.

حاکمیت خدا بر تاریخ و آینده

آموزه حاکمیت خدا بر تاریخ و آینده بر پایه مفهوم «مشیت الهی» استوار است؛ مفهومی که رابطه مستمر و فعال خدا با تمامی آفرینش را توصیف می‌کند. وین گرودم توضیح می‌دهد که اگرچه اصطلاح «مشیت» به‌طور مستقیم در کتاب مقدس به کار نرفته است، اما این واژه بیانگر تعلیم جامع کتاب مقدس درباره عمل خدا در جهان است. بر اساس این آموزه، خدا پس از آفرینش جهان از آن کناره‌گیری نکرده است، بلکه در هر لحظه با آفرینش خود در ارتباطی زنده و فعال باقی می‌ماند و همه رویدادهای جهان را مطابق اراده و مقاصد خویش هدایت می‌کند. این دیدگاه، از یک سو، اندیشه دنیسم را که خدا را پس از آفرینش از جهان جدا می‌داند، رد می‌کند و از سوی دیگر، با همه‌خدایی یا همان پانته ایسم نیز مخالف است، زیرا ضمن تأکید بر حضور و فعالیت دائمی خدا در جهان، میان خالق و مخلوق تمایزی واقعی قائل می‌شود.^۱

همچنین، گرودم تأکید می‌کند که جریان تاریخ و رخدادهای جهان نه بر اساس تصادف، شانس یا نیروهای غیرشخصی و کور، بلکه تحت فرمانروایی خدای شخصی، قادر مطلق و حکیم قرار دارد. از این‌رو، مشیت الهی تنها به حفظ هستی مخلوقات محدود نمی‌شود، بلکه شامل مشارکت فعال خدا در تمامی اعمال و فرایندهای جهان و نیز هدایت آنها به سوی تحقق اهداف از پیش تعیین شده او است. خدا مخلوقات را در وجود خود پایدار نگاه می‌دارد، در عملکرد طبیعی آنها عمل می‌کند و تمامی وقایع تاریخ را به گونه‌ای رهبری می‌نماید که سرانجام نقشه نجات‌بخش و اراده کامل او تحقق یابد. در نتیجه، تاریخ از دیدگاه مسیحی مجموعه‌ای از رخدادهای پراکنده و بی‌هدف نیست، بلکه فرایندی هدفمند و معنادار است که از آغاز تا انجام تحت حاکمیت خدا قرار دارد و آینده نیز با همان اقتدار الهی به سوی تحقق کامل مقاصد او هدایت می‌شود.^۲

^۱ Wayne Grudem, *Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine*. (Grand Rapids, MI: Zondervan Academic, 2020), 1104, PDF eBook

^۲ Ibid

جان ام. فریم، مفهوم «خداوندی خدا» را بنیادی‌ترین چارچوب برای شناخت خدا در کتاب مقدس معرفی می‌کند و بر این باور است که اگرچه کتاب مقدس خدا را با اوصاف گوناگونی توصیف می‌کند، اما عنوان «خداوند» جامع‌ترین بیان هویت او در رابطه با قومش و با تاریخ نجات است. خدا در آغاز عهد خود با اسرائیل، خویشتن را با نام «یهوه» آشکار ساخت و در عهد جدید نیز همین عنوان در شخص عیسی مسیح به کمال رسید؛ به‌گونه‌ای که اعتراف اساسی ایمان مسیحی این است که «عیسی مسیح خداوند است». از دیدگاه فریم، خدا در سراسر تاریخ رستگاری همواره در پی آن بوده است که خود را به انسان‌ها به‌عنوان «خداوند» بشناساند و معنای واقعی این خداوندی را از طریق اعمال نجات‌بخش و مداخله‌های تاریخی خویش آشکار سازد.^۳

به همین دلیل، رویدادهای بزرگ تاریخ کتاب مقدس صرفاً حوادث مذهبی یا تاریخی نیستند، بلکه تجلی اقتدار، وفاداری و فرمانروایی خدا بر جهان و تحقق تدریجی نقشه نجات او به شمار می‌آیند. همان خدایی که در خروج خود را به اسرائیل آشکار ساخت، در شخص عیسی مسیح نیز همان اقتدار و هویت الهی را آشکار می‌سازد و بدین ترتیب میان عهد قدیم و عهد جدید پیوستگی کامل برقرار می‌شود. بنابراین، شناخت خدا به‌عنوان «خداوند» تنها شناخت یک عنوان الهی نیست، بلکه اعتراف به این حقیقت است که خدا فرمانروای مطلق تاریخ است و تمامی مراحل تاریخ نجات را با اقتدار خویش هدایت می‌کند تا اراده و وعده‌هایش به‌طور کامل تحقق یابد.^۴

زندگی میان وعده و تحقق

کتاب پیدایش، آغاز تحقق تدریجی نقشه نجات خدا در تاریخ را به تصویر می‌کشد و نشان می‌دهد که وعده‌های الهی از همان ابتدای آفرینش، مسیر تاریخ رستگاری را شکل داده‌اند. ساختار این کتاب بیانگر آن است که تاریخ از دیدگاه کتاب مقدس مجموعه‌ای از رویدادهای پراکنده و تصادفی نیست، بلکه روندی هدفمند است که خدا آن را مطابق اراده و مقاصد خویش هدایت می‌کند. در این چارچوب، مفهوم «برکت» به‌عنوان محور اصلی نقشه الهی از آفرینش آغاز می‌شود، پس از طوفان نوح ادامه می‌یابد و در عهد با ابراهیم به اوج خود می‌رسد؛ جایی که خدا وعده می‌دهد از طریق نسل او تمامی قوم‌های زمین را برکت دهد. بدین ترتیب، حتی سقوط انسان، طوفان و واقعه برج بابل نیز نتوانستند روند تحقق این وعده را متوقف کنند، زیرا در کنار داوری الهی، وعده برکت و امید همواره استمرار یافت.^۵

³ John M. Frame, *The Doctrine of the Knowledge of God*. (Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed Publishing Company, 1987), 37–38, PDF eBook.

⁴ Ibid

⁵ Walter C. Kaiser Jr., *The Promise-Plan of God: A Biblical Theology of the Old and New Testaments*. (Grand Rapids, 2008), 40–41, PDF eBook

والتر کایزر این پیوستگی را «نقشه وعده خدا» می‌نامد و معتقد است که وحدت ادبی و الهیاتی کتاب پیدایش نشان‌دهنده حرکت پیوسته تاریخ به سوی تحقق وعده‌های الهی است. از این‌رو، زندگی ایمانداران عهد قدیم در فاصله میان وعده و تحقق شکل گرفت؛ آنان با وجود تأخیر در تحقق کامل وعده‌ها و رویارویی با بحران‌ها و آزمون‌های گوناگون، به وفاداری خدا اعتماد کردند و با امید، صبر و اطاعت به زندگی خود ادامه دادند. این الگو نشان می‌دهد که ایمان کتاب‌مقدسی، ایمانی است که در انتظار تحقق وعده‌های خدا استوار می‌ماند و یقین دارد که خدا در زمان مقرر تمامی وعده‌های خود را به انجام خواهد رساند.⁶

مسئولیت ایمانداران در تحقق نقشه خدا

ایمان به حاکمیت خدا هرگز به معنای انفعال یا کنارگیری از مسئولیت‌های مسیحی نیست، بلکه انگیزه‌ای برای مشارکت فعال در تحقق نقشه الهی به شمار می‌آید. از دیدگاه کتاب‌مقدس، خدا ایمانداران را فرا می‌خواند تا پیام نجات را به جهان اعلام کنند، زیرا آنان به عنوان سفیران مسیح مأموریت یافته‌اند تا انجیل را با وفاداری، محبت و وضوح به دیگران برسانند. این مأموریت نه تنها یک وظیفه الهی، بلکه امتیازی بزرگ برای مشارکت در عمل نجات‌بخش خدا در جهان است. از این‌رو، مسئولیت ایمانداران تنها به اعلام پیام انجیل محدود نمی‌شود، بلکه شامل دعوت انسان‌ها به توبه، پاسخ‌گویی به پرسش‌های آنان و تشویق ایشان به پذیرش مسیح نیز هست. در عین حال، حاکمیت مطلق خدا هیچ تعارضی با این مسئولیت ایجاد نمی‌کند، زیرا خدا هم فرمانروای تاریخ است و هم شریعت‌گذار و داور انسان.⁷

از یک سو، او تمامی رویدادهای جهان را مطابق اراده ازلی و مقاصد حکیمانه خود هدایت می‌کند و هیچ رخدادی خارج از قلمرو اقتدار او نیست؛ از سوی دیگر، انسان را مسئول می‌شمارد تا با اطاعت از فرمان‌های الهی، در پیشبرد مأموریتی که به او سپرده شده است، وفادار باقی بماند. بنابراین، انتظار تحقق وعده‌های خدا، انتظاری منفعلانه نیست، بلکه انتظاری فعال است که در دعا، بشارت، خدمت، قدوسیت و اطاعت آشکار می‌شود. یقین به اینکه خدا مقاصد خود را بی‌تردید به انجام خواهد رساند، انگیزه‌ای نیرومند برای خدمت صادقانه فراهم می‌آورد، زیرا خدا اراده کرده است که از طریق وفاداری و مشارکت فعال ایمانداران، نقشه نجات‌بخش خود را در تاریخ به پیش ببرد.⁸

⁶ Walter C. Kaiser Jr., *The Promise-Plan of God: A Biblical Theology of the Old and New Testaments*. (Grand Rapids, 2008), 40–41, PDF eBook

⁷ J. I. Packer, *Evangelism and the Sovereignty of God*. (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2012), 70–71, PDF eBook

⁸ Ibid

نتیجه‌گیری

بررسی آموزه‌های کتاب مقدس و دیدگاه الهی‌دانان انجیلی نشان داد که حاکمیت خدا بر تاریخ و آینده، نه تنها یکی از اساسی‌ترین آموزه‌های ایمان مسیحی، بلکه زیربنای امید، پایداری و مسئولیت‌پذیری ایمانداران است. خدا از آغاز آفرینش تا تحقق نهایی پادشاهی خود، تاریخ را مطابق اراده حکیمانه و نقشه نجات‌بخش خویش هدایت می‌کند و هیچ رویدادی خارج از قلمرو اقتدار او رخ نمی‌دهد. از این رو، تحقق وعده‌های الهی وابسته به شرایط متغیر جهان یا توانایی انسان نیست، بلکه بر وفاداری و اقتدار خدایی استوار است که همواره به عهد خود پایبند می‌ماند. در عین حال، کتاب مقدس به روشنی نشان می‌دهد که یقین به تحقق نقشه خدا، هرگز مسئولیت انسان را از میان بر نمی‌دارد. زندگی ابراهیم، یوسف، داود، انبیا و دیگر ایمانداران عهد قدیم گواه آن است که آنان در فاصله میان وعده و تحقق، با ایمان، صبر، اطاعت و امید زندگی کردند و وفاداری خود را در دشوارترین شرایط حفظ نمودند. بنابراین، انتظار مسیحی به معنای سکون، انفعال یا کناره‌گیری از مسئولیت نیست، بلکه دعوتی است به زندگی فعال در مشارکت با مقاصد خدا.

از این رو، وظیفه کلیسا و هر ایماندار آن است که با اعتماد به حاکمیت خدا، مأموریت خود را با جدیت دنبال کند؛ در دعا پایدار بماند، در بشارت انجیل وفادار باشد، در خدمت به دیگران محبت را آشکار سازد و در قدوسیت و اطاعت رشد کند. خدا در حاکمیت خود اراده کرده است که از طریق همین اطاعت و وفاداری، نقشه نجات‌بخش خویش را در تاریخ به پیش ببرد. از این رو، امید مسیحی نه امیدی منفعل، بلکه امیدی پویا و عمل‌گرا است که ایمانداران را به زندگی مسئولانه و خدمت وفادارانه فرا می‌خواند. در نهایت، آگاهی از اینکه تاریخ و آینده در دستان خداست، به ایمانداران این اطمینان را می‌بخشد که تلاش آنان در خداوند هرگز بیهوده نیست، زیرا همان خدایی که آغازگر تاریخ نجات بوده است، آن را تا تحقق کامل تمامی وعده‌های خود در بازگشت باشکوه مسیح به کمال خواهد رساند. از این رو، مناسب‌ترین پاسخ به حاکمیت خدا، نه نگرانی از آینده و نه انفعال در زمان حال، بلکه زندگی‌ای آکنده از ایمان، امید، اطاعت و خدمت است؛ زندگی‌ای که با اعتماد کامل به وفاداری خدا، در انتظار تحقق نهایی پادشاهی او استوار می‌ماند.

منابع

Grudem, Wayne. *Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine*. Grand Rapids, MI: Zondervan Academic, 2020. PDF eBook.

Frame, John M. *The Doctrine of the Knowledge of God*. Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed Publishing Company, 1987. PDF eBook.

Kaiser, Walter C., Jr. *The Promise-Plan of God: A Biblical Theology of the Old and New Testaments*. Grand Rapids, MI: Zondervan, 2008. PDF eBook.

Packer, J. I. *Evangelism and the Sovereignty of God*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2012. PDF eBook.